

PLADS BETYDER MULIGHEDER

” Hvad er lidt og meget plads?

Vi savner en viden, der kan kvalificere
og understøtte den aktuelle diskussion,
også til glæde for pædagogerne.

PLADS BETYDER MULIGHEDER

Er pladsen trang i børnehaverne? Forandrer det pædagogers og børns hverdag, når de fysiske rammer ændrer sig? Pladsnormering er et aktuelt problem, men der mangler viden om det. Nyt forskningsprojekt er i gang med at undersøge, hvordan børnehaver bedst giver plads til trivsel og udvikling.

Af Camilla Mehlsen / Foto: colourbox.com

Børn har alt for lidt plads i de danske institutioner. Sådan lyder det jævnligt fra forældre og pædagoger, der presser på for at få flere kvadratmeter til de små. Også BUPL bakker op om, at der skal være mere plads.

Men hvad vil 'god plads' og 'lidt plads' sige, når man er et barn? Forandrer det pædagogerne og børnenes hverdag, når der kommer mere eller mindre plads per barn? Emnet diskuteres flittigt, men der mangler forskning på området.

"Vi har bemærket, at det ser ud til, at der

ikke er meget plads i daginstitutionerne. Vi opfatter det som et aktuelt problem, men når vi dykker ned i emnet, har det i høj grad en polemisk karakter. Hvad er lidt og meget plads? Vi savner en viden, der kan kvalificere og understøtte den aktuelle diskussion, også til glæde for pædagogerne," siger Inge Mette Kirkeby, arkitekt og seniorforsker ved Statens Byggeforskningsinstitut, Aalborg Universitet.

Det er baggrunden for, at hun, sammen med ph.d.-studerende Marie Martinussen, nu undersøger, hvad de fysiske rammer betyder for den pædagogiske praksis. Forskningsprojektet 'Plads til trivsel og udvikling' har været i gang siden sommeren 2008. De to forskere ser blandt andet på pladsforhold i forhold til de pædagogiske aktiviteter og på spørgsmålet om, hvordan de fysiske rammer understøtter eller står i vejen for at gennemføre de pædagogiske læreplaner.

Bygningsreglementet kræver ved nybyggeri, at der skal være mindst tre kvadratmeter frit gulvareal per barn i vuggestuer og mindst to kvadratmeter per barn i børnehaver. Der er dog tale om mindstekrav, og den anvisning, der er knyttet til Bygningsreglementet, anbefaler at give mere plads per barn.

Inge Mette Kirkeby og Marie Martinussen vil ikke opstille eksakte tal for, hvor meget plads der skal være per barn i en institution, men de støtter begge, at der skal være en minimumsstandard.

"Det er godt at have en norm," siger Inge Mette Kirkeby. "Så har man noget at styre efter. Så kan man altid diskutere, om det er for lidt." Marie Martinussen mener, at en minimumsgrænse kan være med til at sikre, at vi undgår overfyldte institutioner.

RUM ER ET MULIGHEDSFELT

De er enige om, at det vigtigste spørgsmål ikke kun er, hvor mange kvadratmeter en institution tilbyder per barn, men også hvordan pladsen udnyttes, hvilke typer rum der er, og ikke mindst hvilke muligheder børn har for at ændre på og afgrænse rum.

"Der er stor forskel på, hvor stort et areal børnene bruger. Generelt bruger de deres kroppe meget mere end voksne. De er slet ikke så hæmmede og disciplinerede som voksne. Børn bruger deres kroppe til at kommunikere med andre. De udvikler deres sociale kompetencer gennem deres kropssprog og lærer gennem deres kroppe sig selv og andre at kende," siger Marie Martinussen.

"Plads betyder muligheder, både for børn og pædagoger. De fysiske rammer sætter et mulighedsfelt – der igen må ses i forhold til institutionens pædagogiske linje," siger Inge Mette Kirkeby. "Hvis der ikke er ret meget plads, er der ting, der – måske ubevidst – vælges fra. Man kan ikke bare gå ind i en institution og sige, om der er lidt eller meget plads."

” Der er stor forskel på, hvor stort et areal børnene bruger. Børn er slet ikke så hæmmede og disciplinerede som voksne.

I et tidligere projekt stillede Inge Mette Kirkeby pædagogerne i en daginstitution spørgsmålet: "Er der noget, I mangler?" Først kunne pædagogerne ikke komme i tanke om, om der var noget, de savnede i forhold til de fysiske rammer, men anden gang, Inge Mette Kirkeby spurgte dem, kom de i tanke om, at de gerne ville have plads til et ekstra bord. Hver gang det var spisetid, skulle pædagogerne nemlig rydde bordet. Det kan betyde, at de vælger nogle aktiviteter fra.

Inge Mette Kirkeby bruger en skakbrætsmetafor til at forklare sin pointe: Der skal være flere felter end brikker, hvis spillet skal fungere. Det samme gælder også for børn. Man kan ikke blot beregne et fast areal til børn, for de fylder på meget forskellige måder. "Børn flytter sig hele tiden. Det skifter ret hurtigt. Dé, hvor der var fire, er der pludselig to. De samme børn fylder flere steder i rummet i løbet af ganske få minutter," siger hun. "Man kan heller ikke blot regne med, at en institution med 15 børn skal have 15 stole. Hvis der ikke er flere stole, end der er børn", begynder børnene at forhandle om stolene, fortæller hun.

GOD ARKITEKTUR I BØRNEHØJDE

Inge Mette Kirkeby har tidligere beskæftiget sig meget med rummets betydning for skoler og erfaret, at god arkitektur for skoler både skal tage hensyn til, at børnene skal kunne kommunikere med hinanden og se hinanden, og at de samtidig skal støtte og beskytte børnenes forskellige gruppedannelser. Man kan forestille sig, at det samme gør sig gældende i børnehaven, og det undersøger Inge Mette Kirkeby og Marie Martinussen også i projektet.

Men hvad siger børnene selv? Hvad er god arkitektur for et barn?

"Afgrænsning er meget vigtigt for, om børn synes, et rum er attraktivt," siger Marie Martinussen. I projektet lægger hun stor vægt på at give plads til 'god arkitektur i børnehøjde', så børnenes perspektiv også repræsenteres i forskningen.

"Institutioners opbygning er skabt ud fra

voksnes forestilling om, hvordan børn leger, og hvad der er godt. Derfor er det de voksnes bilde af børns leg, der er styrende for, hvordan de fysiske rammer tager sig ud," siger hun.

"Nogle steder er mere attraktive end andre i børnenes øjne, og det er i høj grad styret af deres muligheder for at afgrænse i forhold til andre," siger hun. Det er ikke, fordi børn skal kunne lukke døren, men rummet fungerer bedre for børnene, hvis de har mulighed for at afgrænse det, for eksempel med skamler.

Marie Martinussen arbejder i øjeblikket med observationer af, hvordan børn bevæger sig, og hvordan de bruger rum. Hun har været i en række børnehaver for at observere børns bevægelsesmønstre og har nu fokus på fire børnehaver med vidt forskellig størrelse, pladsnormering, indretning og pædagogik.

Hun erfarer, at i børnehaverne med trang plads tager pædagogerne andre rum i brug for at give børnene bedre pladsmuligheder. Det er for eksempel et kælderrum, eller de inddrager personalerummet til legerum, fordi de mener, at børnene mangler et ekstra rum.

FLERE BØRN FORANDRER HVERDAGEN

Nogle steder i landet er der i dag så stor mangel på institutionspladser til børn, så institutionerne må opnormeres. Hvordan forandrer det livet i børnehaven, når der kommer nogle ekstra børn ind?

Marie Martinussen fortæller, at i en af de børnehaver, hun bruger som case, sagde man ja til at tage to ekstra børn ind, så der var 22 børn i stedet for 20. "Pædagogerne havde ikke forestillet sig, at det ville være en større forandring – og det havde jeg heller ikke – men pædagogerne erfarede, at det gør en stor forskel for hverdagslivet, om der er 20 eller 22 børn på samme areal," siger Marie Martinussen. Hvilken forskel det gør, er et af de spørgsmål, der følges i projektet.

Tidligere forskning viser, at når pladsen er trang, er der også en tendens til, at børn leger mindre i grupper, og der kan konstateres tilfælde af mere aggressiv adfærd. Desuden

INGE METTE KIRKEBY

Arkitekt maa, er seniorforsker ved Statens Byggeforskningsinstitut, Aalborg Universitet. Hun forsker i arkitekturens betydning for læring og har især arbejdet med skolebyggeri, bl.a. i doktordisputatsen 'Skolen finder sted' (2006). Hun leder projektet 'Plads til trivsel og udvikling', støttet af BUPL's forskningspulje.

MARIE MARTINUSSEN

Cand.mag., er ph.d.-studerende ved Statens Byggeforskningsinstitut, Aalborg Universitet. Hendes ph.d.-projekt er et delprojekt af projektet 'Plads til trivsel og udvikling', støttet af BUPL's forskningspulje.

stiger sygeligheden med aftagende plads og stigende trængsel.

Omvendt er det heller ikke ønskværdigt at give børnene et meget stort frit gulvareal. "Man kan forestille sig, at hvis der er for meget plads i en børnehave, går det ud over børnenes gruppeleg, og det har konsekvenser for det sociale liv," siger Marie Martinussen.

Når Inge Mette Kirkeby og Marie Martinussen afslutter projektet i 2011, håber de, at projektet fører til praksisnær viden om arealkrav, men også om pædagogernes muligheder for at indrette rum og bruge de fysiske rammer som 'en 3. pædagog'. "Vi vil gerne åbne pædagogernes øjne for at se, hvilke muligheder de har i forhold til at indrette rummene," afslutter Marie Martinussen. |

